

ACC. N:R **M. 10618**: 1-7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Thure Bengtsson*

Härad: *Albo* Adress: *Brunshult, Hjortsberga*

Socken: *Hjortsberga* Berättat av: _____

Uppteckningsår: *1948* Född år *1907* i *Brunshult, Hjortsberga*

Jordbrukets binnärningar.

s. 1-7

Lu F. 61.

ACC. N:R M. 10618:1

Jordbrukets förändringar LWF 61.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Under 1800-talet och även i början av 1900-talet måste befolkningen i Hjärtstberga socken vid sidan av jordbruket utöva slöjden och hantverket för att kunna försörja sig. Bland dessa hantverkare äro nu förstås sedan ett sekel tal är, så någon detaljerad beskrifning har ej ställt att erhålla. Vad som här antecknats, har bevarats genom muntliga berättelser.

De som hade dessa hantverk som huvudsaklig försörjning, voro bäckstugusittare och torpare med en eller två kor eller ingen alls. Fjädrigande bönder behövde i regel ej befatta sig med sådana besyrtor.

I socknen bodde många smeder.
Johan Petter i Ljungaboda, Elganas, Nils
Petter Forsberg i Brunskult och
Hakaforsmederna tillverkade yxor, liar,
skaror, greper, spik o. s. v. Därjämte
járnberedde de vagnar och källkar samt
skodde hästar och var beredta äroo ocar
Lövgrön i Torssa var finsmed. Han
tillverkade lås till chifferjerer och
dörrar samt gångjärn till skåp. Alla
desse smeder föro till marknader och
såldo sina alster. De legde då en
bonde till att skju tra dem och
deras "meakista". Järnet till smidet
tog brologris från Huseby, som var
närmaste järnbruk.
Många smickare funnos. Anders i
Ryamon gjorde brötar, skakkebrä och

— stolar, änjekrokar, barvar m. m.
Ola i Back tillverkade källor och
vagnar. Johan på Planen i Håkersås
hans söner gjorde möbler, bord, stolar,
sängar, soffor, dragnistor, klädkistor
och skåp. Särskilt voro de berömda
för sina eskåp, sekretärskåp, med
inlägg av varlek i olika mönster
på dörrar, klaff och lådor. Dessa
skåp betraktas nu som en stor
raritet och betalas med över tusen-
lappen. Johan och hans pojkar vistades
mycket lute i gårdarna och arbetade.
Ty i regel tillverkades möblerna på
stället, där de skulle nyttjas.

Panders Jonasson i Elganäs, som i
sin ungdom praktiserat hos Johan
på Planen inickade på vinbranna

möblen till sina släktingar, som skulle sätta tv. Alla sina egna möblen hade han själv tillverkat. Han var bonde och hade egen gård.

Den som beställde möblen, fick släppa till virke. Bonderna hade gott om skog, både lövskog och barrskog. Förnat fall gick lätt att köpa passande virke. I Hjörby fanns tre vattenrännor, Lötta Bäck, Lötta Bäck och Bergsdammen. Där sågades virket.

Förresten fanns det en uppsjö av slöjdare och hantverkare i varje by, vilka tillverkade varje handa träredskap, som användes i det dagliga livet. Var och en hade sin särskilda specialitet, såsom laggkart, kolfat,

varor, tiarskeft och skarskeft m m.
Bäckslugor i stanna måste ha en binnsta,
by de kunde inte leva på det.
Heras lilla tjappa gav eller på dags-
verken hos bönderna. Bara i en så
liten by som Brunskult med fyra
självägande bönder fanns på 1880-talet
en smed, en skräddare, två träskor-
makare och en man som halvsålade
sader skor. Smeden hade två kor och
träskomakarna ett par getter vardera.
De andra hade inga djur.

Detta var något om manliga
slöjden. Men även kvinnorna bidrog.
Trarje sluga i både bondehem och
bäckslugor spunnas och vävdes det. De
vävnaden som förekommit var dräll,
handduks- och lakansar.

Kämnaderna såldes på marknader i
Läsjö och Gjungeby. På 1880-talet
förjorde en kvinna, målare - Kitta,
att sälja var. Hon reste året om
till städer och samhällen, såsom
Läsjö, Kämnarna, Gjungeby, Elmhult m.fl.
Dessutom besökte hon alla
marknader på en vid omkring.
Kämnarna fingo ej några pengar förrän
Kitta sålt deras alster och kom hem
från sina resor, men då redovisade
hon noggrant för varje var.

Inget i Urdat och Lda på Byen
vände huvudkläden och förkläden.
När de fått ihop ett litet lager,
vandrade de ut i bygderna och sålde.
Ett vackert huvudkläde bevingade
ett pris av en krona vid utskiftet.

ACC. N:R M. 10618: 7.

Alla dessa byggnader äro nu
försvunnna med de gamla torparna
och backstugusittarna. Deras barn
flyttade in till städer och stations-
samhället och blevo industriarbetare,
känningar och statstjänstemän. Orsaken
till denna omväntning är industriens
genombrott i vårt land.

7.
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND